

İKTİSADİ KONULU SİVİL TOPLUM KURULUŞLARININ KENT EKONOMİSİNİN GELİŞİMİNDEKİ YERİ: TEORİK ÇERÇEVE

Mehmet Halis ÖZER*

Cenk AKSOY**

ÖZ

Modern toplumlarda, kâr amacı gütmeyen, kolektif yarar esasına göre çalışan, kamuoyunu aydınlatmak ve yönlendirmek için gönüllülük esasıyla hareket eden, üyelerinin ve toplumun taleplerini gerek siyasal otoriteye gerekse de kamuoyuna ileten kuruluşlar, sivil toplum kuruluşu olarak tanımlanmaktadır. Bu araştırma konusunun kapsamına, ekonomik gelişme ve kalkınma perspektifinde, toplumun ve üyelerinin ekonomik çıkarlarını maksimize etmeye çalışan, kâr amacı gütmeyen İktisadi konulu sivil toplum kuruluşları girmektedir. İşadamları dernekleri, İşkadınları dernekleri, genç işadamları dernekleri, organize sanayi bölgeleri işadamları dernekleri, ticaret odaları, sanayi odaları, esnaf ve zanaatkar odaları, serbest meslek odaları, ihracatçı birlikleri gibi sivil toplum kuruluşları, çerçevesini çizdiğimiz bu tanımlama içine giren iktisadi amaçlı sivil toplum kuruluşlarıdır. Türkiye’de özellikle son on yılda birçok kentte, bu tanım içerisine giren işadamları dernekleri, işkadınları dernekleri, kent ihracatçıları birliği gibi birçok organizasyon teşekkül etmiş durumdadır. Fakat bu tip sivil toplum kuruluşlarının, yaptıkları faaliyetlerle; istihdam, işgücü niteliği, üretim ve dış ticaret gibi ekonomik göstergelere ne derece katkı yaptıkları ölçülebilir değerlerle ortaya konulmuş değildir. Bu çalışmanın amacı, bu konuda bir kent örneklemini üzerinden yapılacak çalışmalara ışık tutacak teorik çerçeveyi ortaya koymaktır. Böylelikle ulusal ve yerel kalkınmada iktisadi amaçlı sivil toplum kuruluşlarının muhtemel rollerinin önemini ortaya konulması hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sivil Toplum Kuruluşları, Kalkınma, Kent Ekonomisi

PLACE OF NON-GOVERNMENTAL ECONOMIC ORGANIZATIONS IN DEVELOPMENT OF THE CITY ECONOMY: THEORETICAL FRAMEWORK

ABSTRACT

In modern societies, nonprofit, working according to the collective benefit basis, to inform and guide the public acting on a voluntary basis, members need and the demands of society political authority, both in the public conductive bodies are defined as civil society organizations. The scope of this research, economic development and the development perspective, working to maximize the economic interests of society and its members, nonprofit economic fall on nongovernmental organizations. Businessmen Association, the Businesswomen's Association of young businessmen's associations, organized industrial zones, business associations, chambers of commerce, chambers of tradesmen and artisans room, free trade associations, non-governmental organizations such as exporters associations, economic for non-governmental organizations falling within this definition we draw the frame. Turkey, especially in the last decade in many cities, businessmen associations falling within this definition, businesswomen associations, the city has already had formed many organizations such as exporters associations. But this type of non-governmental organizations, their activities; employment, labor quality is not being introduced with measurable value to what extent they contribute to economic indicators such as production and foreign trade. The aim of this study was to shed light on the work to be done on a sample of cities in this regard it is to put forward a theoretical framework. Thus, it is aimed to reveal the significance of national and economic potential role of civil society organizations aimed at local development.

Key Words: Non-Governmental Organizations, Development, City Economy

* Doç.Dr., Dicle Üniversitesi, İİBF, İktisat Bölümü, halisozer1@hotmail.com

** Arş.Gör., Dicle Üniversitesi, SHYO, İşletme Bölümü, cenk.aksoy@dicle.edu.tr

Giriş

Modern toplumlarda, kâr amacı gütmeyen, kolektif yarar esasına göre çalışan, kamuoyunu aydınlatmak ve yönlendirmek için gönüllülük esasıyla hareket eden, üyelerinin ve toplumun taleplerini gerek siyasal otoriteye gerekse de kamuoyuna ileten kuruluşlar, sivil toplum kuruluşu olarak tanımlanmaktadır. Günümüzde sivil toplum kuruluşları siyasal ve sosyal alanda olduğu kadar iktisadi alanda da önemli bir aktör haline gelmiştir. Sivil toplum kuruluşları, iktisadi faaliyetlerin etkinliğine olan katkısı görüldükçe ekonomik araştırmalara daha fazla konu olmaktadır. Özellikle iktisadi konulu sivil toplum kuruluşlarının, hem yerel hemde ulusal anlamda ekonomik gelişmeye önemli bir katkı sunabileceği görüşü gittikçe güçlenmektedir. Bu anlamda ulusal ya da uluslararası alanda Sivil toplum kuruluşları ve ekonomi kavramlarının birlikte ele alınacağı çalışmalara ihtiyaç bulunduğu söylenebilir. Yapılan literatür taramasında iktisadi konulu sivil toplum kuruluşlarının ekonomiye olan katkılarının bilimsel anlamda ölçülmesi konusunda yöntemsel olarak bir fikir birliğine rastlanmadığı görülmektedir.

Bu araştırma konusunun kapsamına, ekonomik gelişme ve kalkınma perspektifinde, toplumun ve üyelerinin ekonomik çıkarlarını maksimize etmeye çalışan, kâr amacı gütmeyen İktisadi konulu sivil toplum kuruluşları girmektedir. İşadamları dernekleri, İşkadınları dernekleri, genç işadamları dernekleri, organize sanayi bölgeleri işadamları dernekleri, ticaret odaları, sanayi odaları, esnaf ve zanaatkar odaları, serbest meslek odaları, ihracatçı birlikleri gibi sivil toplum kuruluşları, çerçevesini çizdiğimiz bu tanımlama içine giren iktisadi amaçlı sivil toplum kuruluşlarıdır. Türkiye’de özellikle son on yılda birçok kentte, bu tanım içerisine giren işadamları dernekleri, işkadınları dernekleri, kent ihracatçıları birliği gibi birçok organizasyon teşekkül etmiş durumdadır. Fakat bu tip sivil toplum kuruluşlarının, yaptıkları faaliyetlerle; istihdam, işgücü niteliği, üretim ve dış ticaret gibi ekonomik göstergelere ne derece katkı yaptıkları ölçülebilir değerlerle ortaya konulmuş değildir. Bu çalışmanın amacı, bu konuda bir kent örneklemini üzerinden yapılacak çalışmalara ışık tutacak teorik çerçeveyi ortaya koymaktır. Böylelikle ulusal ve yerel kalkınmada iktisadi amaçlı sivil toplum kuruluşlarının muhtemel rollerinin önemini ortaya konulması hedeflenmektedir.

1. Sivil Toplum Kavramı

Sivil toplum terimi ilk defa Aristoteles ile karşımıza çıkmaktadır. “Sivil toplum, Aristoteles’in ‘Politike Koinonia’ dediği yurttaşların, kentlilerin, politeslerin oluşturduğu politik düzendir... Sivil olanla siyasal olanın ayrımının henüz olmadığı, politik olana ilişkin olan bu anlayışta sivil toplumun (Politike koinonia) diğer toplum düzenlerinden farkı hak ile haksızlığın ayrıldığı düzen olması yani adaleti temel alan düzen olmasıdır.”(Kuçuradi, 1998: 28). Aristoteles’in ‘politike koinonia’ dediği bu toplum düzeni, sivil toplum düzenidir. Aristoteles’in düşüncelerinden anlaşılacağı üzere Avrupa’nın bu eski döneminde, sivil toplum kavramı ile devlet aynı anlamda kullanılmaktadır. Sivil toplum kavramını, on sekizinci yüzyıla kadar bütün Avrupalı düşünürler sosyal bütünleşmeyi hedefleyen siyasal düzen anlamında kullanmışlardır. Nitekim Keane’e göre (1993: 48), bir sivil toplum üyesi olmak demek, bir yurttaş olmak ve dolayısıyla da onun yasalarına uygun ve diğer yurttaşlara zarar vermeyecek yükümlülük altında olmak demektir. Sivil Toplum kavramını buna benzer şekilde tanımlayan Sarıbay’a göre (2001: 26) sivil toplum, özellikle on sekizinci yüzyılda toplum halinde yaşamının nasıl mümkün olduğunu anlamaya yönelik analitik bir araç olarak ortaya çıkmaktadır. On sekizinci yüzyıla kadar bütün Avrupalı düşünürler, sivil toplum terimini,

mensuplarını yasalar altına sokmakla barış ve düzeni sağlayan siyasal düzen anlamında kullanmışlardır. Örneğin Hobbes, Leviathan adlı eserinde bu düşünceyi açıkça ortaya koymaktadır(Hobbes, 1992: 94). Yine aynı yaklaşımla D. Hume, özgürlük sivil toplumun mükemmelleşmesidir, ama yine de otoriteyi tam da bu toplumun var olabilmesinin esası olarak anlamak gerekmektedir derken bir anlamda sivil toplum ve devlet özdeşliğine vurgu yapmaktadır(Keane,1993: 48). Yine İ. Kant:“insan türünün karşı karşıya olduğu en büyük sorun, dış yasalar altında özgürlüğün mümkün olan en geniş ölçüde karşı konulmaz bir güçle birleştirildiği bir sivil toplum, bir diğer deyişle, tamamen adil bir sivil anayasa oluşturmaktır” (Keane,1993: 48) ifadeleriyle Hume gibi sivil toplumla devleti eş anlamlı görmektedir. Ona göre, özgürlüklerin korunması için karşı konulmaz bir siyasi otoritenin varlığı gerekmektedir. Sivil toplum kavramını devlet özdeşliğinden ayırarak yeniden tanımlayan ilk düşünür Hegel’dir. Hegel teorisinde, sivil toplumu özel menfaatlerle evrensel menfaatlerin uzlaştırılması çabasının bir unsuru olarak ele almaktadır. Bu haliyle sivil toplum aile ile devlet arasında yer alan bir sosyal alandır(Keane,1993: 100).

Asaf Savaş Akat, sivil toplum kavramını, “Bireylerin devletten izin almadan girebildiği toplumsal ilişkiler, gerçekleştirebildiği toplumsal etkinlikler”(Akat,1991: 58) olarak tanımlamaktadır. Akat, devlet mülkiyetinin minimum olması, açık piyasa ekonomisinin işlemesi, toplumsal katılım mekanizmalarının açık bulunması gibi, Diyaz’ın klasik liberal anlayışla belirlediği sivil toplum özelliklerine vurgu yapmaktadır. Sivil toplum kavramına daha çağdaş yaklaşan Arslan kavramı,“birey özgürlüklerinin ve temel hakların korunduğu, gönüllülük temelinde örgütlenmenin asıl olduğu, toplumun devletin önüne geçerek devlet politikalarını denetleyip yönlendirebildiği, yurttaşlık bilincine dayanan bir gelişmişlik düzeyi”(Arslan, 2001: 9) olarak tanımlamaktadır. Arslan bu tanımlamasında, sivil toplumda yurttaşlık bilincinin varlığına dikkat çekmektedir. Nitekim Kongar’a göre;“sivil toplum, devletin resmi örgütlenmesinin dışında vatandaşlık bilinci ile geliştirilen gönüllü yapılanmalardan oluşmaktadır”(Kongar,1991: 109).

Modern sivil toplum kavramını daha geniş açıklayan Çaha’ya göre, sivil toplum temelde devlet karşıtlığı ile anlam kazanmaktadır. Son dönemde siyaset bilimi literatüründe kavram, devletin olmadığı alanı işaret etmektedir. Ancak ona göre sivil toplumu bu alanla sınırlı tutmak yetmez. Bu nedenle sivil toplumu modern toplumda devlete karşı, anlam sistemi, tanımlama, değer, program ve söylemler geliştirebilecek yeterlilikte ekonomik, ideolojik ve örgütsel kapasiteye sahip olan sosyal grupların varlığı ile özdeş görmek mümkündür. Sosyal gruplar gerekirse resmi otoritenin politikalarını yeniden oluşturacak, değiştirecek ya da sınırlayacak gücü temsil etmektedir (Çaha,1996: 37).

2. Sivil Toplum Kuruluşu ve İşlevleri

Modern toplumlarda, kâr amacı gütmeyen, kolektif yarar esasına göre çalışan, kamuoyunu aydınlatmak ve yönlendirmek için gönüllülük esasıyla hareket eden, üyelerinin ve toplumun taleplerini gerek siyasal otoriteye gerekse de kamuoyuna ileten organizasyonlar sivil toplum kuruluşu olarak tanımlanmaktadır (Özer, 2008a: 91). Yerasimos’a (2001: 13) göre, birey merkezci bir toplumda, bireyler kendilerini çeşitli ilgi ve çıkar alanlarının merkezi olarak gördükleri konularda daha etkili olmayı sağlayacak dayanışmaya ulaşmak için, aralarında birleşip sivil toplum kuruluşlarını meydana getirirler. Kongar (1991: 109) bu kuruluşları, Çağdaş demokratik devlet anlayışı çerçevesinde bireyin devleti etkilemek ve denetlemekte dahil olmak üzere kendi hak ve çıkarları doğrultusundaki amaçları gerçekleştirmek için kurulmuş yapılar olarak tanımlamaktadır.

Toplumdaki birey ve topluluklar, çeşitli ilgi ve çıkarlarında daha etkili olabilmek için diğer bireylerle dayanışmaya ihtiyaç duymaktadırlar. Bu ihtiyaçtan dolayı insanlar, sivil toplum kuruluşlarında bir araya gelebilmektedirler. Sivil toplum kuruluşları da bu üyelerin sorunlarını, gereksinimlerini, istem ve taleplerini topluma iletmektedir. Bu açıdan sivil toplum kuruluşları her şeyden önce, ilgili konularda, ‘toplumda kamuoyu oluşturma’ gibi bir işlevi yerine getirmektedir. Sivil toplum kuruluşları toplumun sorun ve taleplerini topluma iletmekle beraber, gerek siyasal otoritenin aldığı kararlar veya gerçekleştirdiği uygulamalara, gerekse pazar ekonomisinin sosyal yarardan uzak uygulamalarına karşı muhalefet ederler. Bundan dolayı bazı olumsuz politikalar, sivil toplum kuruluşlarının muhalefeti karşısında kaldırılmakta veya yumuşatılabilmektedir. Bu açıdan sivil toplum kuruluşlarının, toplumla devlet arasında tampon olma işlevini gördükleri söylenebilir (Özer, 2008b: 769).

Çaha’ya (2001: 45) göre, sivil toplum kuruluşlarının sivil toplumda iki önemli işlevi bulunmaktadır. Ona göre bu işlevler, toplumsal farklılaşmaya katkıda bulunmak ve bireyleri politik iradeye karşı korumaktır. Özbudun (1999: 113), sivil toplum kuruluşları ile siyasal toplumun ayrı amaçları, ayrı tarzları, ayrı örgütsel kalıp ve zihniyetlerinin olduğunu ifade ederek, sivil toplum kuruluşlarının, siyasal seçenekler üretme, hükümet ve devleti denetleme kapasitesine sahip sağlıklı bir sivil toplum geçişleri başlatmaya, geri dönüşlere direnmeye, geçişleri tanımlamaya, demokrasiyi konsolide etmeye ve derinleştirmeye yardımcı olabileceklerini belirtmektedir. Sivil toplumun taşıyıcı unsuru olan sivil toplum kuruluşları, otoriter yönetimden demokrasiye geçişler sırasında demokrasi kültürü yaymaları ve onu işlevsel hale getirmeleri açısından önemli bir rol oynamaktadırlar (Erdoğan, 1998: 226). Yurttaşlık bilincinin gelişmesi bağlamında, hem yurttaşlar arasında hem de devletle yurttaşlar arasındaki ilişkileri düzenlediklerinden, demokrasinin yerine oturmasını sağlamaktadırlar. Dolayısıyla oluşturdukları çalışma alanları ile toplumdaki demokratik kültürü geliştirmektedirler. Nitekim Tocqueville, sivil örgütlenmeleri, yurttaşların kendi hak ve ödevlerini öğrendikleri, taleplerini dayattıkları ve diğerleriyle tanıştıkları, sürekli olarak herkese açık okullara benzetmektedir (Keane, 1993: 82).

3. İktisadi Amaçlı Sivil Toplum Kuruluşlarının Kent Ekonomisinin Gelişimi ve Yerel Kalkınmadaki Yeri

İktisadi alanda hanehalkı, firmalar ve devlet ekonomik birimler olarak yer almaktadırlar. Günümüzde özellikle pazar ekonomisinin gelişmiş olduğu piyasalarda bu aktörlerin dışında iktisadi amaçlı sivil toplum kuruluşlarının ortaya çıktığı görülmektedir. İktisadi amaçlı sivil toplum kuruluşu olarak ifade edilen bu kuruluşlar, ekonomik gelişme ve kalkınma perspektifinde üyelerinin ve tüm toplumun ekonomik çıkarlarını maksimize etmeye çalışan organizasyonlardır. Bu organizasyonlar aynı zamanda üyelerinin ve tüm toplumun, ekonomik konulardaki istem ve taleplerini siyasi otorite veya kamuoyuna ileten bu alanda faaliyet gösteren kurumlardır. İşadamları dernekleri, İşkadınları dernekleri, genç işadamları dernekleri, organize sanayi bölgeleri işadamları dernekleri, ticaret odaları, sanayi odaları, esnaf ve zanaatkar odaları, serbest meslek odaları, ihracatçı birlikleri gibi sivil toplum kuruluşları çerçevesini çizdiğimiz bu tanımlama içine giren iktisadi amaçlı sivil toplum kuruluşlarıdır. Bu kuruluşlar amaçları doğrultusunda göstermiş oldukları faaliyetlerle üyelerinin ve toplumun ekonomik çıkarlarını maksimize etmeye çalışırken ekonomik gelişmeye yol açmakta ve yerel kalkınmaya katkı sunmaktadırlar.

Bilgi çağı ekonomisinin en önemli üretim kaynaklarından biri bilgidir. Günümüzde bilgiye en çabuk ve en etkin şekilde ulaşan ekonomik aktörlerin üretim ve pazarlamada daha başarılı

oldukları görülmektedir. İktisadi konulu sivil toplum kuruluşları, üyelerinin, dış ticaret, üretim koşulları, hammadde ihtiyacı, pazarlama gibi ekonomik konularda bilgilendirebilmektedirler. Üyelerin, ancak bir maliyete katlanarak sahip olabilecekleri bilgi ve deneyimler bu sivil toplum kuruluşları tarafından maliyetsiz olarak üyelere aktarılmaktadır. Bu durum, ekonomik faaliyetlerin gerçekleşmesine katkı sunmakta böylelikle ekonomik büyümeye sebep olmaktadır. Günümüzde işadamları dernekleri, ticaret odaları veya dış ticaret birliklerinin ihracat gibi konularda üyelerine bir enformasyon gerçekleştirdikleri böylelikle dış ticaretin gelişmesine katkı sundukları bilinmektedir.

İktisadi amaçlı sivil toplum kuruluşları yeni ekonomik ilişkilerin kurulmasını organize ederek iktisadi hayatta etkili olabilmektedirler. Ekonomik konularla ilgili sivil toplum kuruluşları kendi aralarında ulusal ve uluslararası çapta ilişkiler kurarak gerek kurumsal bazda gerekse de bireysel bazda yeni iş organizasyonlarının ortaya çıkmasına sebep olmaktadır. Bu kuruluşlar, iş gezisi, iş formu, uluslar arası fuar gibi aktivasyonlarla ekonomik faaliyetlere ilişkin yeni iş ilişkilerinin kurulmasına öncülük etmektedirler. Üyeler, bu organizasyonlar sayesinde yabancılarla kurdukları iş ilişkilerine daha güvenli bakmaktadırlar. Böylelikle iş fizibiliteleri daha hızlı bir şekilde yatırıma dönüşmekte reel ekonomi gelişmektedir. Diğer taraftan üretici firmalar, bu yeni iş ilişkileri sayesinde yeni pazarlara ulaşabilmektedirler. Yeni pazarlar, üretim ve istihdamın artmasına ve ekonominin büyümesine yol açmaktadır. Ülkemizde son yıllarda, iş adamları dernekleri üzerinden gerçekleşen uluslar arası iş ilişkilerinin reel ekonomi üzerinde oluşturduğu bu olumlu etki gözlemlenmektedir.

Ekonomide üretimin en önemli kaynaklarından biri sermayedir. Firmalar üretimi gerçekleştirmek için özkaynaklarını kullanma yanında ödünç verilebilir fonlara ihtiyaç duymaktadırlar. Finans sektörü üzerinden sağlayabilecekleri bu fonları elde edebilmeleri için teminat, hipotek, kefalet gibi karşılıkları göstermeleri gerekmektedir. Firmalar, ihtiyaç duydukları fonları elde edebilmek için göstermeleri gereken bu karşılıklara yeterince sahip olamayabilmektedirler. İktisadi konulu sivil toplum kuruluşları, finans sektörünün bu talebine karşılık kurumsal teminatlar gösterebilmekte veya şartların esnetilmesinde baskı unsuru olabilmektedir. Böylelikle iktisadi konulu sivil toplum kuruluşları üyelerinin finansal sorunlarının çözümünde önemli bir fonksiyon görmektedir. Son yıllarda Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki önemli işadamları dernekleri ve ticaret odalarının, kredi faiz oranları ve kredi kullanım şartları hususunda iyileştirmeler yapılması için finans sektörüne baskı yaptıkları ve özellikle kamu bankaları nezdinde olumlu sonuçlar aldıkları bilinmektedir.

Günümüz ekonomilerinde yerel kalkınmada en fazla ihtiyaç duyulan ekonomik kaynaklardan biri nitelikli işgücüdür. İktisadi amaçlı sivil toplum kuruluşları verdikleri profesyonel iş eğitimleri ve kurslarla nitelikli işgücünün yetişmesine sebep olmaktadır. Yetişen nitelikli işgücü, kurumsal sertifikalarla belgelendirilmektedir. Böylelikle sivil toplum kuruluşları piyasanın ihtiyaç duyduğu nitelikli işgücünü karşılamakta aynı zamanda dolaylı olarak istihdamı da artırmaktadırlar. Günümüzde devlet, nitelikli işgücünün yetiştirilmesi için sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği yapmaktadır. Nitekim KOSGEB ve İŞKUR, üretim ve istihdamın artırılması amacıyla yönelik faaliyetler gerçekleştirirken bu hususa dolaylı katkı sağlayan 'işsiz işgücünün niteliğini artırmaya' yönelik faaliyetler de gerçekleştirmektedirler. Bu tip faaliyetleri, iktisadi konulu sivil toplum kuruluşları üzerinden gerçekleştirmekte ve aynı zamanda bu faaliyetlerin maliyetlerini karşılamaktadırlar.

Kalkınma amaçlı sivil toplum kuruluşları toplumsal grup ve örgütlerle doğrudan eylemler sürdürerek, kalkınma program ve projelerinin incelenmesi, planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesiyle özgül biçimde uğraşırlar. Kalkınma projeleri, programları ve politikaları

aracılığıyla çalışmaları kanalize ederler(Dünya Yerel Yönetim ve Demokrasi Akademisi, 2001: 56). Kalkınmada uluslararası işbirliği alanında 'Kalkınmada Uluslararası İşbirliği Kuruluşları'(ECDI), kalkınma amaçlı bir sivil toplum kuruluşudur. Bu kuruluşa bağlı kuruluşlar genelde kar amacı gütmeyen özel kurumlardır ve merkezleri sanayileşmiş ülkelerde bulunur. Üçüncü Dünya'da kalkınma program ve projelerinin uygulanışını desteklerler. ECDI'ler fon toplama kampanyalarından elde ettikleri kendi öz kaynaklarına hükümetlerinden gelen parayı da ekleyerek, bunları, üçüncü Dünyaya kanalize ederler. ECDI'lerin yönetimindeki paralar kalkınma yardımına yönelik resmi yardım toplamıyla karşılaştırıldığında önemsiz görülse de, bunlar kalkınma amaçlı Sivil toplum kuruluşları için önemli miktarlardır. 1990'da OECD üyesi ülkeler ECDI'lerin faaliyetleri için 2,2 milyar ABD doları katkıda bulunmuşlardır, bu rakam toplam kalkınma yardımının %4,2'sidir (2001: 58). Acı'ya göre (2008), Türkiye'de, sosyal devlet harcamalarındaki kısıntıyla birlikte, bu alandaki boşluğun, giderek, yerel aktörlerle işbirliği içinde projeler üreten sivil toplum kuruluşları tarafından doldurulduğu, benzer bir süreç yaşanmaktadır.

Sonuç

İktisadi konulu sivil toplum kuruluşlarının yaptıkları faaliyetlerle üyelerinin ve dolaylı olarak ekonomik aktörlerin, üretimle ilgili bilgilere ulaşılması, sermaye ve nitelikli işgücü ihtiyaçlarının karşılanması, gerekli olan kredinin sağlanması, yeni iş ilişkilerinin kurulması, yeni pazarlara ulaşılması gibi üretimle ilgili önemli konularda olumlu katkı sağladıkları görülmektedir. Dolayısıyla bu sivil toplum kuruluşlarının yerel ekonominin gelişmesinde fayda sağladıkları gözlemlenmektedir.

Günümüze kadar sivil toplum ve sivil toplum kuruluşu kavramlarının tarihsel ve düşünsel gelişimleri konusunda kapsamlı çalışmalar yapılmıştır. Fakat sivil toplum kuruluşlarının iktisadi, sosyal ve siyasal etkileri konusunda ampirik çalışmalar sınırlı bulunmaktadır. Dolayısıyla ulusal ve uluslararası düzeyde Sivil Toplum Kuruluşlarının ekonomiye etkilerini araştıran kapsamlı çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Özellikle ekonomik gelişme ve bütünleşmeyi sağlamış kentlerde çeşitli bilimsel çalışmalar yapılarak, kent ekonomisi, kalkınma ve sivil toplum kuruluşları ilişkisi bağlamında, iktisat literatürüne önemli bir bilimsel katkı sağlanabileceği düşünülmektedir.

Yapılan literatür taramasında STK'ların ekonomiye olan katkılarının bilimsel anlamda ölçülmesi konusunda yöntemsel olarak bir fikir birliğine rastlanmadığı görülmüştür. Yapılacak çalışmalara ışık tutması açısından, sivil toplum kuruluşu ve ekonomi konularının araştırılmasında temel problem öncelikle uygun yöntemin tespit edilmesidir. Belirlenecek en uygun yöntem şüphesiz iktisadi sivil toplum kuruluşlarının ekonomiye katkılarını en gerçeğe yakın somut rakamsal değerlerle ifade etmeyi sağlayabilen yolu ifade edecektir. Bu çalışma, iktisadi konulu sivil toplum kuruluşlarının ekonominin gelişmesinde yaptığı katkıları teorik olarak ortaya koyarken, bu konuda yapılacak ampirik bir çalışma da kullanılacak yöntemin kullanacağı parametreleri ortaya koymasından önemli olmuştur.

KAYNAKÇA

Acı, E. Y. (2008). Sosyal Devletten Üçüncü Sektöre Doğru Kalkınma Sürecinin Değişen Aktörleri: Proje Örneklerinden Türkiye Üzerine Bir Değerlendirme, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, S.16.

Akat, A. S. (1991). Sivil Toplum ve Ekonomi, Sivil Toplum, İstanbul: Türkiye Sosyal

Ekonomik ve Siyasal Araştırmalar Vakfı Yayınları.

Arslan, O. (2001). Kurumsal ve Tarihsel Aşamalarıyla Sivil Toplum ve Türkiye Gerçeği, İstanbul: Bayrak Yayınları.

Erdoğan, M. (1998). Liberal Toplum Liberal Siyaset, Ankara: Siyasal Kitapevi.

Dünya Yerel Yönetim ve Demokrasi Akademisi. (2001). Sivil Toplum Örgütleri; Neo Liberalizmin Araçlarını Halka Dayalı Alternatifler mi? , (Çeviren: Işık Ergüden), İstanbul: Kros Matbaacılık.

Keane, J. (1993). Despotizm ve Demokrasi Sivil Toplum ile Devlet Arasındaki Ayrımın Kökenleri ve Gelişimi, Sivil Toplum ve Devlet, (Çeviren: Levent Köker), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Sarıbay, A. Y. (2001). Postmodernite Sivil Toplum ve İslam, Alfa Yayınları, İstanbul.

Özbudun, E. (1999). Türkiye’de Sivil Toplum ve Demokratik Konsolidasyon, Sivil Toplum Demokrasi ve İslam Dünyası, Editörler; Elisabeth Özdalga, Sune Persson, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.

Özer, M. H. (2008a). Günümüz İtibariyle Sivil Toplum Kuruluşlarının İktisadi ve Sosyal Fonksiyonları, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 7(26), s.86- 97.

Özer, M. H. (2008b). Gelecek İçin Tasarlanan Demokratik Toplumların Zihniyet Temellerinin Atılmasında STK’ların Rolü, V. Uluslararası Sivil Toplum Kuruluşları Kongresi Bildiriler Kitabı, s.776- 770.

Kongar, E. (1991). Sivil Toplum ve Kültür, Sivil Toplum, İstanbul: Türkiye Sosyal Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Vakfı Yayınları.

Kuçuradi, İ. (1998). Sivil Toplum Kuruluşları: Kavramlar Üç Sempozyum: Sivil Toplum Kuruluşları, İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.

Çaha, Ö. (1996). Sivil Kadın: Türkiye’de Sivil Toplum ve Kadın, Ankara: Vadi Yayınları.

Çaha, Ö. (2001). Türkiye’de Sivil Toplumun Oluşumu ve Gelişimi, Liberalizmin İncelenmesi, Ankara: Friedrich Naumann Vakfı Yayınları.

Yerasimos, S. (2001). Sivil Toplum, Avrupa ve Türkiye, Türkiye’de Sivil Toplum ve Milliyetçilik, İstanbul: İletişim Yayınları.

Yücekök, A. N., Turan, İ. ve Alkan, M. Ö. (1998). Tanzimattan Günümüze İstanbul’da STK’lar, İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.

Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı (2001). Avrupa Birliği Devlet ve STK’lar, İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.